

DEVELOPMENT CONCEPT OF ELITE TOURISM ON BREZOVAC

KONCEPT RAZVOJA ELITNOG TURIZMA NA BREZOVCU

MARIC, Martina; JELIC, Marko; CACIC, Marijo; MACURA, Maja & SAROLIC, Mladenka

Abstract: *This paper was completely describes concept development of elite tourism in Brezovac (Dinara Mountains), which would significantly affect the overall revitalization and sustainable development of the wider area of Knin and its surroundings. The construction and implementation of tourism settlements to a unique concept would link different forms of tourist offer and which would contribute to the economic, tourism and a booming of entire area of Knin, but also its surroundings.*

Keywords: *Tourism, elite tourism, sustainable development, economy, infrastructure*

Sažetak: *Ovim radom je ukratko predstavljen koncept razvoja elitnog turizma na Brezovcu (planina Dinara) kojim bi se značajno utjecalo na revitalizaciju i cjelokupni održivi razvoj šireg kninskog područja i okolice. Izgradnjom turističkog naselja i zaživljavanjem kompletne ideje brezovačkog turizma realizirao bi se jedinstveni koncept kojim bi se povezali različiti oblici turističkih ponuda te koji bi doprinijeo ekonomskom, gospodarskom i turističkom procvatu kninskog kraja, ali i okolice.*

Ključne riječi: *Turizam, elitni turizam, održivi razvoj, ekonomija, infrastruktura*

Authors' data: Martina **Maric**, bacc. oec. Veleučilište „Marko Marulić“, martina.maric@veleknin.hr; Marko **Jelic**, prof. dr. sc. Veleučilište „Marko Marulić“, marko.jelic@veleknin.hr; Marijo **Cacic**, mag. oec. Veleučilište „Marko Marulić“, marijo.cacic@veleknin.hr; Maja **Macura**, bacc. oec. Veleučilište „Marko Marulić“, maja.macura@veleknin.hr; Mladenka **Sarolic**, dipl. preh. teh. Veleučilište „Marko Marulić“, m.sarolic@veleknin.hr;

1. Uvod

U današnjem modernom i urbanom svijetu, čovjek današnjice sve više osjeća potrebu za sinestezijom s prirodom i njezinim iskonskim vrijednostima. Zbog modernizacije, rastuće globalizacije i dinamičnog užurbanog životnog ritma, sve je prisutnija potreba za odlaskom u destinacije u kojima se može doživjeti nadahnuće kvalitetom ekoloških, socijalnih i duhovnih vrijednosti. Elitni turizam predstavlja jedinstven doživljaj te individualan pristup gostu s najvišom kvalitetom usluge. Takva koncepcija je poprilično interesantna, specifična i svrsishodljiva te je ona i temeljna ideja elitnog turizma na Brezovcu. No ono što izdavaja koncept brezovačkog turizma od svih ostalih dosadašnjih postojećih oblika turizma u Hrvatskoj je to što brezovački koncept povezuje nekoliko na prvi pogled različitih segmenata. On bi predstavljao sinergiju ruralnog, planinskog, kulturnog i lovnog turizma, što rezultira jedinstvenom elitnom ponudom koja bi privlačila više ciljnih skupina, a samim time bi se očekivala i efektivnija iskorištenost turističkih kapaciteta. Brezovac je malo vikend naselje smješteno u podnožju najviše hrvatske planine Dinare, na 1050 m nadmorske visine. Netaknuta priroda, spoj krša Dalmatinske zagore i zelenila kontinenta ono je što privlači planinare i ljubitelje prirode već dugi niz godina ovom jedinstvenom biseru hrvatske prirodne baštine koji svojim geografskim položajem objedinjuje karakteristike različitosti krajeva koje povezuje.

2. Prednosti i mogućnosti

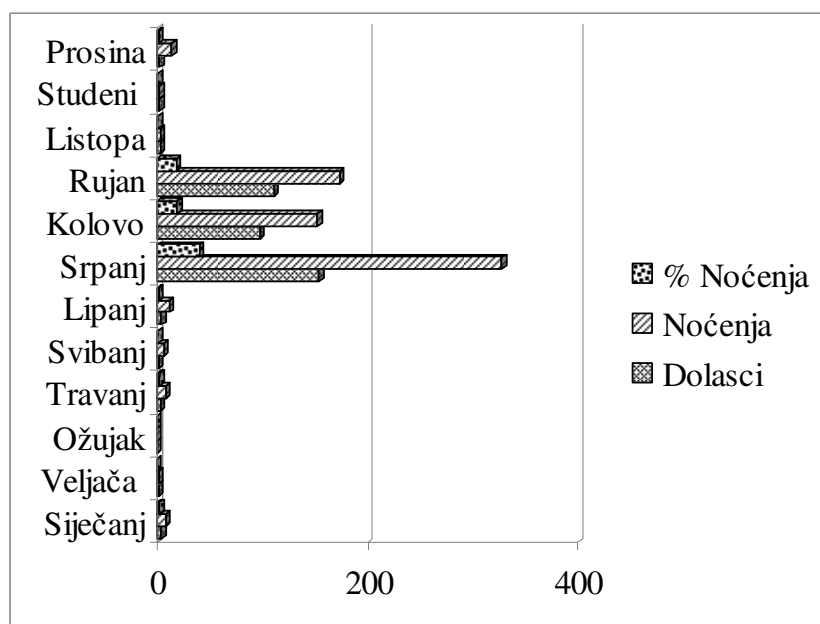
Koncept turizma kakav se namjerava osmisliti, ponuditi i promovirati u dolini Brezovac podrazumijeva vrhunsku turističku ponudu koja uz luksuzni smještaj uključuje i visokokvalitetni pripadajući gastronomski asortiman s pripadajućim sadržajima koji bi udovoljili potražnji i najzahtjevnijeg turista. Upravo takav vid turizma je ono što Hrvatska može ponuditi i tako utjecati na razvoj svojih krajeva, turizma i gospodarstva na višoj razini. U posljednje vrijeme u porastu je trend visokokvalitetnog i multisadržajnog, elitnog turizma, koji svojim karakteristikama nije ograničen ili specificiran u strogo određenom smjeru; današnjeg turista ne zanima samo jedan oblik odmora, već on svoje vrijeme u određenoj turističkoj destinaciji želi iskoristiti raznoliko. Drugim riječima, ideja ovakvog koncepta je osmišljavanje takve turističke ponude koja gostu nudi mogućnost izbora. Prednosti lokacije na Brezovcu su višestruke. Glavna značajka je upravo očuvanost prirode i sam položaj doline koja je zaklonjena od jakog dinarskog vjetrova. Područje je idealno za izgradnju luksuzno opremljenih vila koje bi se svojom površinom, izgledom i poštivanjem ekoloških standarda uklopile u planinski okoliš. Posebna pažnja će se posvetiti upravo tom ekološkom i estetskom aspektu, koji su jedni od bitnih čimbenika i misao vodilja cjelokupnog projekta. Područje planine Dinare obiluje raznim vrstama divljači što omogućava organizaciju i lovnog turizma koji je vrlo privlačan i visokopozicioniran, kako u Europi, tako i u svijetu. Hrvatski turistički potencijali također su povezani s ukupnim stanjem lovstva u Hrvatskoj koji nisu zanemarujući (u Hrvatskoj je registrirano 1060 lovišta, od kojih je 314 u državnom, a 746 u županijskom vlasništvu). Sve je više stranih turista koje privlači lovni turizam

u Hrvatskoj. Broj inozemnih lovaca koji posjećuju hrvatska lovišta je u porastu te je samo u 2010. godini izdano gotovo 6500 stranih dozvola za lov. Ti podaci govore o tendenciji za budućim rastom tog vida turizma, a dinarsko područje je idealno za pokretanje takve djelatnosti. Goste svakako zanimaju tradicionalni oblici prehrane i autentičnost dalmatinske kuhinje, u kojoj posebno mjesto zauzima gastronomska ponuda temeljena na lovačkim specijalitetima. Takav pristup koji podrazumijeva povratak tradiciji s gastronomskog stajališta privlači turiste te stoga nije čudo da je u posljednje vrijeme sve više malih obiteljskih gospodarstava, eko sela i eko kuća koji se bave ruralnim turizmom. Na ovaj način povezat će se ruralni čimbenik kao još jedna karika u koncepciji ovog specifičnog projekta te će se time ostvariti sinestezija malih poduzetnika, obiteljskih gospodarstava i zadruga s područja Knina i okolice, koji će u tome pronaći svoju priliku za proširenje plasmana svojih proizvoda i učvršćivanje svoje tržišne pozicije. Domaći prehrambeni proizvodi i tradicionalni manufakturni predmeti karakteristični za ovaj kraj, imaju priliku postati prepoznatljivi na široj razini, a navedene mogućnosti su prilika za povezivanje teorije i prakse, suradnju lokalnih vlasti, obrazovnih institucija te malog i srednjeg poduzetništva. U pravo u tome leže i nastojanja Veleučilišta „Marko Marulić“ koje bi kao potporu ostvarenju koncepta moglo osigurati potrebno znanje u educiranju lokalnog poduzetništva o programu suradnje na realizaciji koncepta turizma na Brezovcu [1]. Ostale prednosti povezane su sa sadržajnim aktivnostima i ponudom programa. Prostor doline Brezovac pogodan je i za niz sportsko – rekreativnih aktivnosti kao što je vožnja quadovima, paintball i sl. što sve zajedno dodatno potencijalno obogaćuje sadržajnu ponudu. Također, privlačnosti lokacije doprinosi i blizina Nacionalnog parka Krka, koji je svega 5 kilometara udaljen od grada. Za očekivati je da će se dio turista koji posjećuje NP Krka zaustaviti u Kninu kao privlačnoj lokaciji koja već sada ima raznoliki turistički sadržaj. Nacionalni Park Krka prošle 2011. g. je posjetilo 683 739 posjetitelja što upućuje na mogućnost povećanja broja turista koji će posjetiti Knin ili boraviti u njemu. Turistima osim posjete gradu, čuvenoj kninskoj tvrđavi i gradskom muzeju se omogućava i razgledavanje okolnih starih sela koja su jedinstvena zbog svog kulturnog značaja i povijesne arhitekture, kao što je selo u općini Biskupija, u kojem se nalaze i jedna od najvrijednijih arheoloških nalazišta starohrvatske kulture. Kninska tvrđava je među najvećim fortifikacijskim građevinama isključivo vojnog tipa u Europi; zaštićena je kao urbanistička cjelina i upisana u registar Kulturne baštine Republike Hrvatske kao spomenik nulte kategorije, odnosno spomenik od posebnog nacionalnog interesa. Spomenute aktivnosti vezane za kulturno - povijesne znamenitosti integriraju se u načela održivog razvoja što je izuzetno važno za očuvanje kulturnih vrijednosti kraja i same zajednice [2]. Ono što omogućuje upotpunjavanje i provođenje ovakvog koncepta je uspješno ustrajanje Veleučilišta „Marko Marulić“ u nastojanjima da se povežu svi potrebni čimbenici, pri čemu najveći značaj predstavlja spajanje znanja i prakse, uključivanjem i vlastitih studenata kroz tzv. akademsko poduzetništvo. Kninsko Veleučilište od svog osnutka konstantno i aktivno sudjeluje u gospodarskom razvoju grada Knina i šireg područja Dalmatinske zagore, a svoj rad usmjerava i na propagiranje poduzetništva, usklađivanje i provođenje različitih gospodarskih

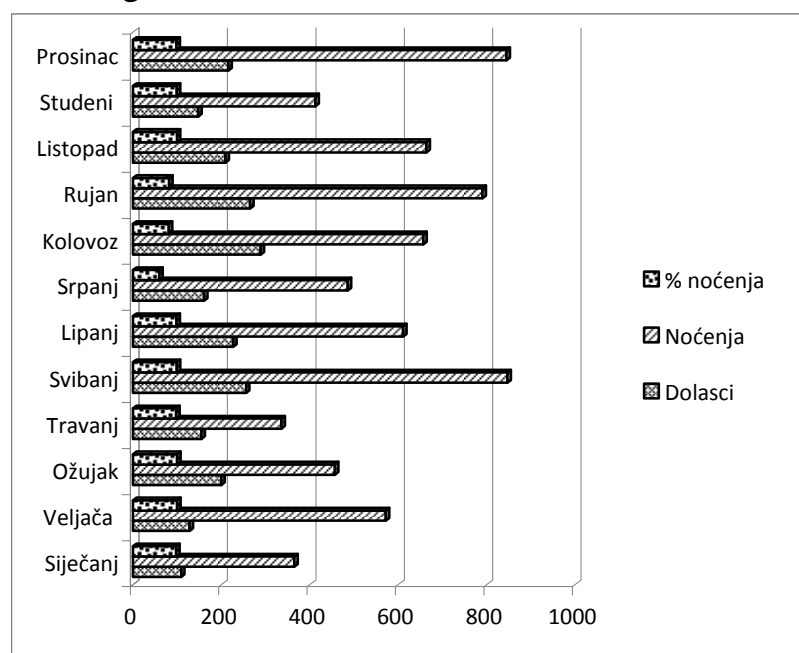
aktivnosti s lokalnim vlastima i pružanje različitih edukativnih, savjetodavnih usluga lokalnim poduzetnicima. Takav model djelovanja je pozitivan primjer aktivnog uključivanja obrazovnih institucija u sustav održivog razvoja.

3. Statistički podaci

Turizam u Kninu za sada je većinom koncentriran na ruralni i kulturno – povijesni turizam s posjetima i boravcima koji se uglavnom svrstavaju u aranžman privatnog smještaja. Sljedeći podaci govore o strukturi gostiju i popunjenosti smještajnih kapaciteta tokom protekle 2011. g.

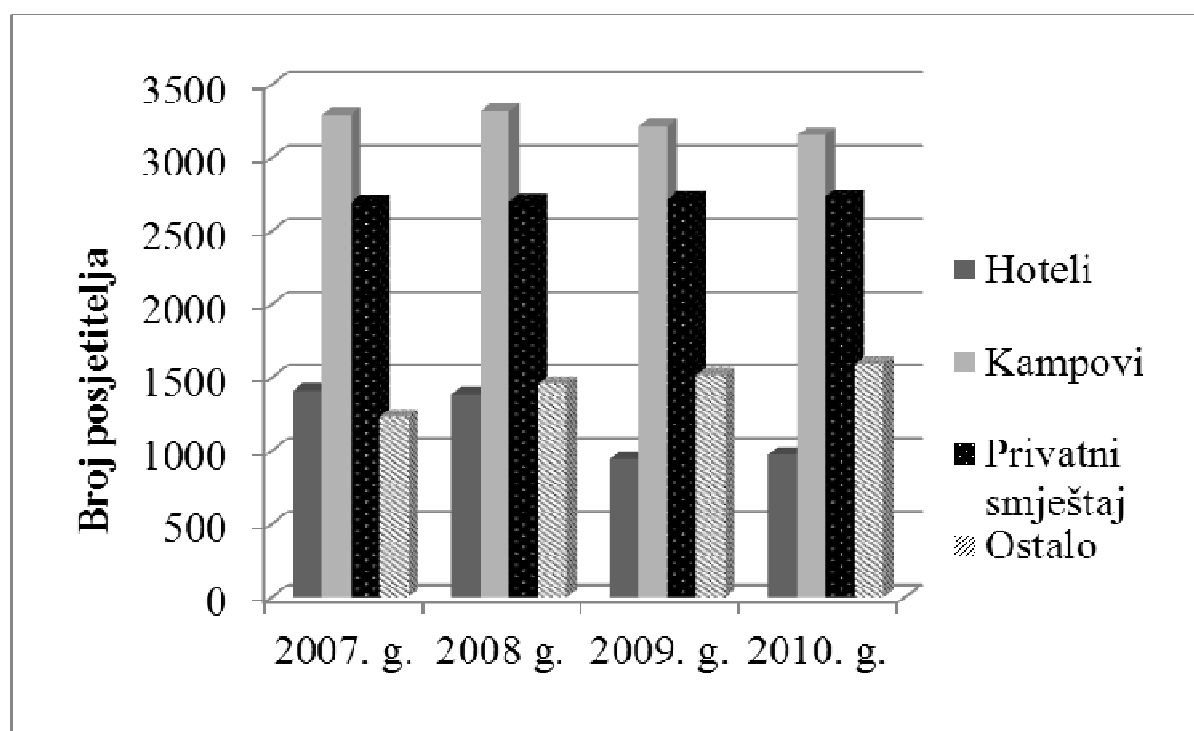
Graf 1. Struktura turističkih dolazaka i noćenja stranih gostiju u Kninu po mjesecima u 2011. g.

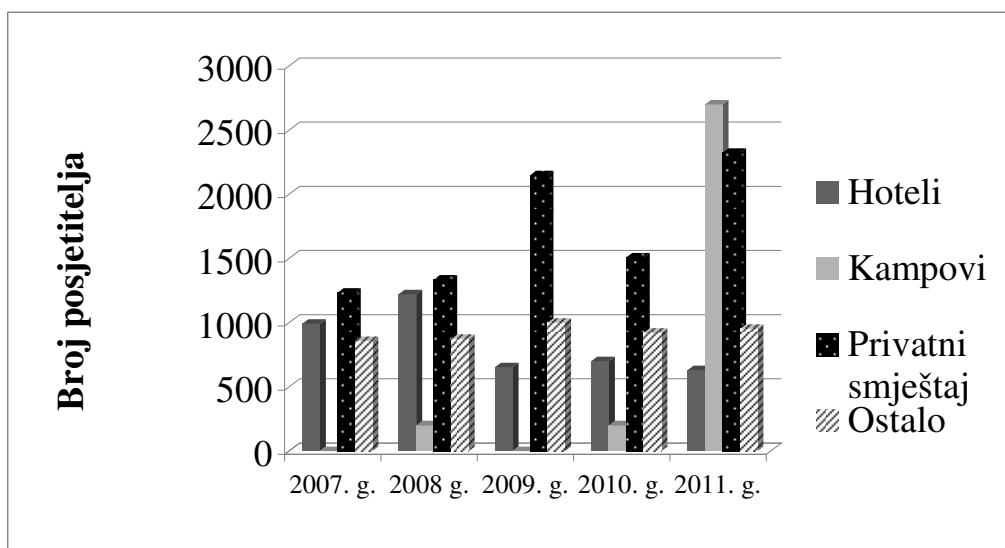
Graf 2. Struktura turističkih dolazaka i noćenja domaćih gostiju u Kninu po mjesecima u 2011. g.

Grafovi nam jasno pokazuju odnos između domaćih i stranih gostiju, kao posjetitelja grada Knina, iz čega je vidljivo da je broj domaćih veći od broja stranih turista, osobito proaktivno tijekom čitave godine. Ta konzistentnost podataka koji se odnose na domaće turiste pokazuje da u Kninu postoji potencijal za realizaciju povećanja turističkih kapaciteta, stoga je potrebno razviti takvu turističku strategiju, omogućiti sadržaj i kapacitete koji bi utjecali na povećanje trenda dolazaka i noćenja stranih turista tijekom cijele godine, zbog čega koncept Brezovačkog turizma u tome pronalazi svoju opravdanost jer bi njegovom realizacijom Knin postao atraktivna destinacija koja služi turizmu u njegovoj primarnoj svrsi – dugoročnom održivom razvoju i stvaranju profita. Također, ako promatramo statističke podatke na razini Republike Hrvatske o popunjenosti turističkih kapaciteta hrvatskih planinskih destinacija iz proteklih 5 g. uočava se pozitivan trend ispunjenja smještajnih kapaciteta u vidu privatnog smještaja i kampova, jednako kada su ljetna i zimska sezona u pitanju.

Pozitivni trendovi ukazuju na povoljne prilike u turizmu koje su također izvrsna podloga za razvoj koncepcije brezovačkog projekta, ali i razvitka turizma čitavog kninskog kraja. Povećanjem smještajnih kapaciteta tj. izgradnjom turističkog naselja povećao bi se i broj turista, a samim time i prihodi koji bi bili temelj daljnjeg održivog razvoja.

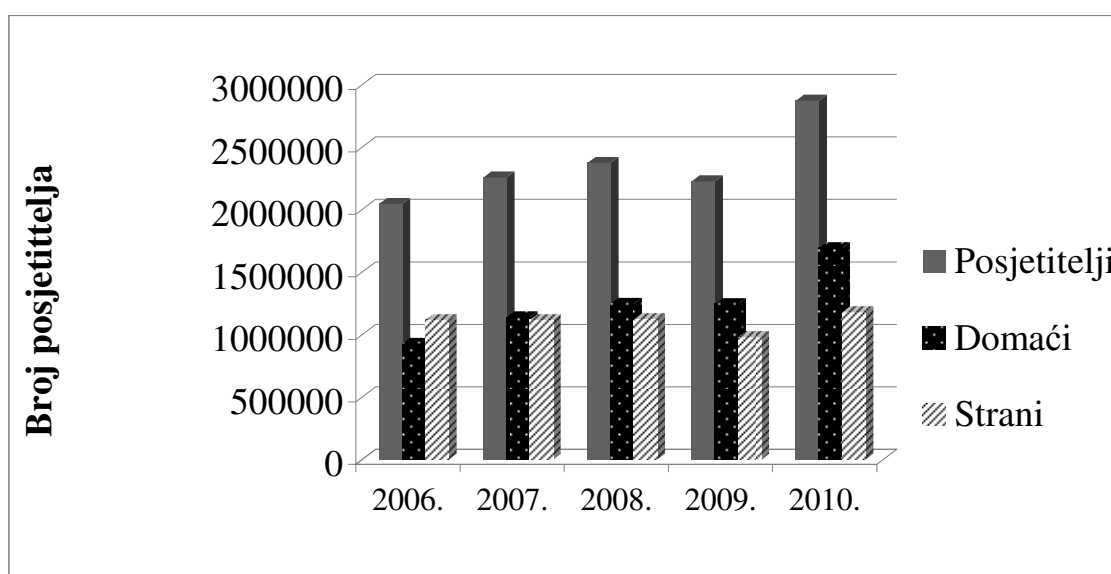

Graf 3. Ispunjenost smještajnih kapaciteta hrvatskih planinskih destinacija u ljetnom periodu

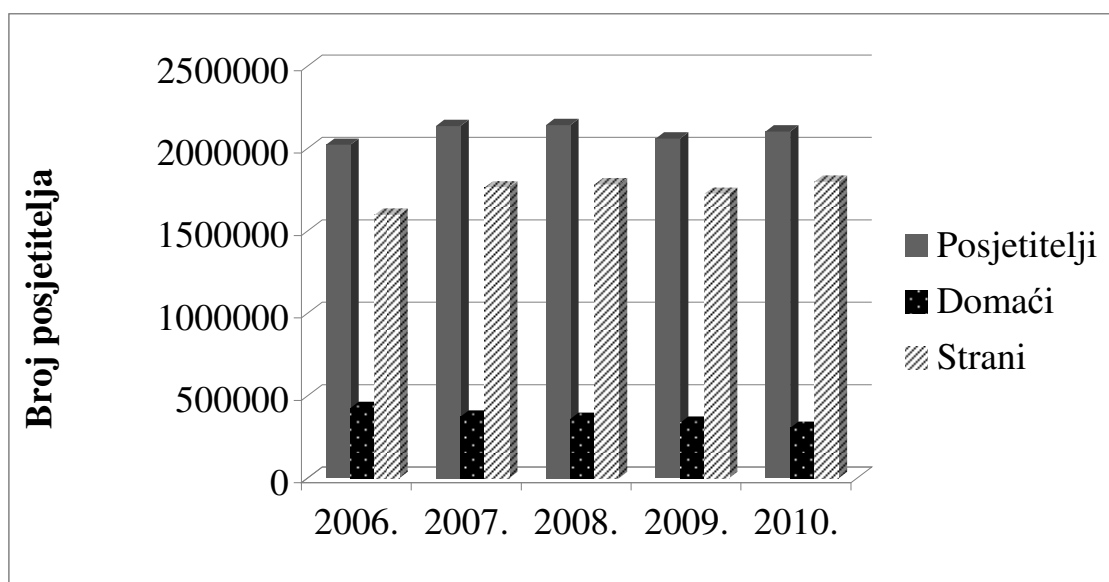

Graf 4. Ispunjenost smještajnih kapaciteta hrvatskih planinskih destinacija u zimskom periodu

Iz prikazanih podataka uočava se trend pada popunjenosti kapaciteta u hotelima, što možemo objasniti činjenicom popularizacije ruralnog, gospodarskog te planinskog turizma, koji za posljedicu ima povećanje trenda popunjenosti kapaciteta privatnog smještaja i smještaja u kampovima. Razlog tome su razne pogodnosti koje privatni i kamperski smještaj ima u odnosu na hotelski, kao što su sadržaj, osobni pristup gostu te cijene, ali i prednosti koje su efekat ekoloških i psiho – socijalnih čimbenika. Ako promatramo broj posjetitelja muzeja, galerija i nacionalnih parkova u razdoblju od 2006. do 2010. g. uočavamo pozitivan trend laganog rasta posjetitelja muzeja i galerija, osobito onih iz Hrvatske. Broj stranih posjetitelja čini 59,84% od ukupnog broja posjetitelja, dok broj domaćih posjetitelja čini 40,16%. Podaci nam ukazuju na postojanje kulturne osvještivosti te potrebe za kulturnim sadržajima kojima Knin obiluje te se i u tome pronalazimo opravdanost razvijanja kulturno – povijesnog turističkog segmenta.

Graf 5. Broj posjetitelja muzeja i galerija u RH od 2006. – 2010. g.

Graf. 6. Broj posjetitelja nacionalnih parkova u RH u razdoblju od 2006. – 2010. g.

Broj posjetitelja nacionalnih parkova u Hrvatskoj iznosi 42,25%, dok je broj posjetitelja muzeja i galerija 57,75%, znači za 15,50% veći od broja posjetitelja nacionalnih parkova, što opravdava činjenica da posjete nacionalnim parkovima često zavise o povoljnom klimatskom periodu.

4. Analize i prijedlog prioriternih mjera

Europski turizam je u procvatu i predstavlja treću ekonomsku aaktivnost u EU (iza distribucije i graditeljstva); o tome govore i podaci o turističkoj djelatnosti koja izravno zapošljava oko 5% radne snage i u nu je uključeno oko 1.8 Milijuna poduzeća. Udio turizma u BDP-u je 5 %.

Ukoliko se u analizu uključe i sektori vezani uz turizam, on stvara 10% BDP-a i 12% radnih mjesta. U Hrvatskoj je postotak udjela turizmu također 10% što govori da ona ne zaostaje za zemljama Europske unije.

Da bi se ostvarile korjenite pozitivne promjene u hrvatskom turizmu, potrebno je poduzeti određene mjere koje povezuju ulaganja u investicije, izmjenu nacionalnih politika [3] usmjerenih na menadžment selektivnog turizma [4], a koje će ići u prilog razvoju gospodarstva i poduzetništva. Također, potrebno je povezati poljoprivredu planinskog kraja s poljoprivredom nizinskog, što je ujedno bitno za očuvanje krajobraza, rekreacijskog, i kulturnog identiteta o čemu su pisali i mnogi hrvatski [5], [6], ali i strani autori [7]. Glavni cilj brežovačkog programa je povezivanje nekoliko različitih turističkih segmenata koje Hrvatska može ponuditi.

Na temelju statističkih podataka (graf 1. i graf 2.), odnosno pozitivnog trenda kamperskog turizma, koji je u samo u razdoblju od 2009. do 2010. g. porastao 10 puta i trenda privatnog smještaja, očituje se potreba za mjerama kojima će se utjecati na razvoj tog vida turističke ponude. Nastojat će se povezati svi postojeći segmenti –

lovni, ruralni, kulturni i turizam prirodnih ljepota, čemu u prilog govore i statistički pokazatelji (graf 3. i graf 4.). Svi navedeni oblici u konačnici će se povezati s obalnim područjem, koje je najveći izvor prihoda hrvatskog turizma.

Pri svemu tome naglasak je na mobilnim turistima koji bi kroz svoj turistički boravak imali mogućnost obilaska različitih atraktivnih lokacija uz raznolike sadržaje koje posjet samo jednoj destinaciji ne bi mogao ponuditi. Također, mobilni turisti su turisti velike platežne moći što pozitivno utječe na povećanje prihoda od te gospodarske aktivnosti. Sekundarne mjere obuhvaćaju infrastrukturne ciljeve, a to je izgradnja turističkog naselja, puteva i staza do ciljanih destinacija te iskorištavanje već postojećih kapaciteta, odnosno adaptaciju ruralnih nastambi poput pastirskih kuća koje su atraktivne turistima, što je već dokazano u europskoj praksi.

Na temelju analize i statističkih podataka uočava se potreba za koracima koji su nužni da bi se ostvarili pozitivni efekti na turizam šibensko-kninskog područja. Oni podrazumijevaju izgradnju turističkog naselja, njegovo povezivanje s ostalim turističkim središtima u državi, reustroj i organizaciju turističkog menadžmenta te uključivanje obrazovnih institucija u rad lokalnih zajednica. Takve mjere bi značajno utjecale na razvoj turizma kninskog kraja, ali i Županije.

Budući da je na području Knina i njegove okolice registrirano oko 300 malih obiteljskih gospodarstava, njihovim uključivanjem u koncept utjecat će se na revitalizaciju ovog kraja što će za efekat imati zapošljavanje lokalnog stanovništva, povećanje vrijednosti i prihoda zajednice te njenog cjelokupnog održivog razvoja.

5. Zaključak

U većini planinskih područja te u ruralnim i slabije razvijenijim sredinama osjete se socijalno ekonomske razlike koje su posljedica infrastrukturnih i geografskih slabosti te socijalnih dimenzija. Knin kao takvu geografski specifičnu sredinu također nisu zaobišli problemi s kojima se susreću manji gradovi, pogotovo oni koji pripadaju području od posebne državne skrbi. U takvim sredinama i turizam je aktivnost koja nije dovoljno razvijena. No Knin radi svojih prirodnih vrijednosti te bogate kulturne baštine ima mogućnosti stvaranja temelja za razvoj turizma i održivog razvoja.

Da bi se to postiglo potrebna je sinergija lokalne zajednice, obrazovnih institucija, lokalnih poduzetnika i poljoprivrednika te svih ostalih sudionika koji u takvom konceptu vide priliku za ostvarenje napretka. Koncept brezovačkog turizma je razvojna ideja koja svoju podlogu temelji na statističkim pokazateljima koji govore o pozitivnim turističkim trendovima, mogućnostima i pozitivnim očekivanim efektima. Uz učinkovito kombiniranje turističkog menadžmenta, nacionalnih politika i gospodarskih strategija realizacijom koncepta elitnog brezovačkog turizma ostvarit će se ciljevi koji će utjecati na stvaranje dugoročnog prosperiteta i održivog razvoja čitavog kninskog kraja i njegove okolice.

6. Literatura

- [1] Jelić, M.; Rimac, J.; Čačić, M.; Marić, M. & Macura, M. (2008). Koncept poticanja poduzetništva kroz sustav stručnih studija, *Proceedings of the 1st International conference „Vallis Aurea” Focus on:Regional development*, Katalinic, B. (urednik), str. 351-355, ISBN 978-953-98762-7-0, ISBN 978-3-901509-60-5, Požega, rujan 2008, Veleučilište u Požegi & DAAAM International Viena, Požega.
- [2] Carić, H. (ur.) (2006). Održivi turizam u deset koraka. Planiranje održivog turizma zasnovanog na baštini i prirodnom naslijeđu, Institut za turizam, ODRAZ – Održivi razvoj zajednice, ISBN 953-6145-14-6 (Institut), 953-98563-7-X (Odrasz), Zagreb.
- [3] Geić, S. (2010.) *Menadžment selektivnog turizma*, Sveučilište u Splitu, Split.
- [4] Geić, S. (2007). *Organizacija i politika turizma*, Sveučilište u Splitu, Split.
- [5] Klarić, Z., Gatti P. (2006). *Hrvatski turizam, plavo, bijelo, zeleno*, IT Zagreb.
- [6] Šimunović, I. (2005). *Planiranje ili pravo na budućnost*, Marijan tisak, Split.
- [7] Godde, P. , Price M. , Zimmermann, F. M. (2000.) *Tourism and development in mountain regions*, CABI publishing.

Photo 065. Fire / Vatra